

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput X. Violentia causat involuntarium simpliciter & absolutè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

ergo permittit illud appeti ob bonum honestum, vel ut utile ad illud.

105 5°. Denique ut actus sit in specie determinata virtutis, debet specialiter exerceri propter honestatem propriam talis virtutis, tamquam finem, saltem intermediam. Ergo in genere dicendum, ad hoc ut actus sit in genere virtutis, necessarium esse, ut exerceatur propter bonitatem seu honestatem virtutis. Probat^{ur} antecedens: quia actus tendens in objectum, in quo variae sunt rationes honestatis, spectantes ad varias species virtutes, solum contrahit specialem honestatem illius virtutis, quae voluntas movetur ad exercendum talem actum; non vero specialem honestatem aliarum virtutum, quae voluntas hinc & nunc non movetur. Si quis enim ex solo motivo iustitiae faciat actum, qui materialiter est iustitiae & misericordiae, dando v. g. proximo indigenti rem ipsi ex iustitia debitam, quae talem praecise, non quae sublevativam indigentiae ipsius, solum exercet actum iustitiae, non misericordiae.

106 Et confirmatur: solus ille facit actum charitatis, qui facit illum propter motum charitatis, id est, propter Deum, ut omnes fatentur; patetque ex eo quod solus ille faciat actum charitatis, qui agit ex charitate, quae est virtus quae Deus diligitur propter se, & proximus propter Deum. Idem ergo proportionaliter de aliis virtutibus dicendum. Quia solus etiam ille facit actum obedientiae, temperantiae, iustitiae, &c. qui agit ex obedientia, temperantia, iustitia, &c.

107 Nec obstat Angelicus Doctor 2. 2. q. 123. a. 2. ad 2. dicens, quod martirium propter Deum perpeffum, est actus charitatis ut imperantis, fortitudinis autem ut elicentis. Quando enim martirium a fortitudine elicatur, a charitate vero imperatur, imperatur quidem ex motivo charitatis, sicut primo & principali motivo (quia ex eo elicatur tanquam fine ultimo); sed elicatur ex motivo fortitudinis, tanquam motivo proprio, & tanquam fine intermedio, id est, subordinato fini charitatis.

108 Secundò, non obstat quod ut actus sumat malitiam ab objecto, non oporteat malitiam illam intendi in se & propter se. Respondet enim S. Thomas 1. 2. q. 19. a. 7. ad 3. plus requiri ad bonum quam ad malum: siquidem bonum non est nisi ex integra causa, malum autem ex singulis defectibus. Et si ad contrahendam malitiam necesse foret illam in se & propter se intendi, nullus foret actus malus. Quia nemo intendens ad malum operatur, nec voluntas intendere potest malum sub ratione mali. Hoc ergo necesse non est; sed ad contrahendam malitiam, v. g. furti, adulterii, &c. sufficit velle liberè actum, cui malitia furti, adulterii, &c. annexa cognoscitur. Ubi verò actus volitus annexam habet multiplicem specie malitiam, eo ipso quis multiplicem specie malitiam contrahit, quo liberè vult actum, cui multiplicem illam malitiam annexam esse cognoscit.

CAPUT IX.

Definitio involuntarii, duplexque ipsius acceptio.

109 **I**nvoluntarium, proprie ac positive sumptum, illud est, quod est contra inclinationem voluntatis: tamen involuntarium subinde minus proprie accipitur, cumque non voluntario confundatur. Quemadmodum verò voluntarium, aliud est plenè & simpliciter tale, quod scilicet voluntas absolūtè & efficaciter vult; aliud semiplenè & secundum quid tale, quod voluntas solum vult ineffaciter. Sic involuntarium aliud est plenè & simpliciter tale, illud utique cui voluntas plenè, absolūtè & efficaciter resistit; aliud semiplenè, & secundum quid tale, nimirum illud, cui voluntas plenè, efficaciter & absolūtè non resistit, sed aliquo modo & secundum quid duntaxat.

CAPUT X.

Violentia causat involuntarium simpliciter & absolūtè.

110 **V**iolentia (inquam) causat involuntarium, non qualecunque, sed plenè & simpliciter tale. Quia violentia opponitur voluntario. S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 3. causatque motum ad quem voluntas nihil omninò confert, sed absolūtè & efficaciter ei resistit. Illam proinde voluntas pati nequit in actibus suis elicitis, sed solum in imperatis, ut idem S. Doctor ait a. 3. *Duplex est actus voluntatis; unus ab ipsa elicitus, alius a voluntate imperatus. Quantum ad hos, voluntas violentiam pati potest... sed quantum ad ipsum proprium actum voluntatis, non potest ei violentia inferri. Quia fieri non potest, ut, dum volumus, non velimus.* Augustinus lib. 3. de lib. arb. c. 3. *Ligari potest invitus, quia nolens: velle autem non potest invitus, quia nolens velle, nolens velle.* Concinit Anselmus de lib. arb. c. 5.

Ad majorem hujus evidentiam, adverte, 111 tria hæc nomina, *involuntarium, coactum, violentum*, subinde quidem pro eodem accipi, proprie tamen distingui, tanquam magis & minus commune. Violentum quippe latius patet quam involuntarium & coactum: cum hæc duo solum conveniant creaturis cognoscitivis & appetitivis; violentum verò etiam inanimatis, v. g. lapidi, cui vis, non coactio inferitur, dum sursum projicitur. Nec proinde vis seu violentia esse debet contra elicitam inclinationem passivam, sed sufficit quod sit contra inclinationem, seu appetitum innatum. *Violentum* itaque est, quod procedit ab extrinseco, non solum nihil conferente, sed etiam efficaciter reluctante passivo, sive contra efficacem appetitum ipsius, sive innatum, sive elicitem. *Coactum* verò est, quod procedit ab extrinseco contra elicitam inclinationem ipsius, sive inclinatio ista rationalis sit, sive non. *Invo-*

luntarium denique, quod procedit ab extrinseco, contra rationalem inclinationem passiv.

112 Ad violentum porro, & coactum proprie dictum, Doctores passim aiunt, non sufficere, quod sit contra voluntatem inefficacem: alias matrimonium, ex gravi metu initum, utpote contra voluntatem inefficacem, foret violentum. Cum tamen nec proprie ac strictè violentum sit, nec coactum; sed late & secundum quid. Quomodo Augustinus subinde dicit, coactè fieri quod fit ex solo timore.

113 Sunt quidem qui ad violentum, proprie & strictè dictum, non requirunt, quod sit contra efficacissimam voluntatem, quæ media omnia hinc & nunc possibilia adhibeantur, ad evitandum effectum violentum; sed sufficit quod sit contra voluntatem efficacem, quæ adhibeantur media hinc & nunc moraliter possibilia, id est, quæ absque gravi periculo adhiberi possunt. Unde secundum ipsos, Virgo censetur violenter oppressa, licet ex gravi metu mortis sibi comminatæ, non adhibuerit media omnia absolute possibilia ad stuprum impediendum, quia scilicet non clamavit, à clamando prohibita per comminatam sibi alioqui mortem, quia non tenebatur cum periculo mortis clamare: dummodò nec interius ullo modo consentiat, sed plenè dissentiat; nec exterius appet corpus ad voluntatem stupratoris (quod ne quidem metu mortis potest) sed & manibus & pedibus & reliquo corpore resistat, quantum potest. Verùm hoc refutabimus to. seq. ad sextum Decalogi præceptum.

CAPUT XI.

Metus non causat involuntarium simpliciter, sed secundum quid. Nec tamen hoc univèrsim est verum.

114 **M**etus est instantis vel futuri periculi causam mentis trepidatio l. 1. ff. de eo quod metus causa sit. Duplex est, gravis & levis. Gravis est metus, quo certò vel probabiliter timetur grave malum, v. g. mors, atrox cruciatus, mutilatio, dehonestatio per stuprum, servitus, exilium, carceris diuturnitas, gravis infamia, totalis vel notabilis amissio bonorum temporalium, vel quodcumque aliud malum, quod vel absolute, vel respectivè ad personam talis ætatis, vel sexus, iudicio prudentum, reputatur formidabile & magnum, sive interim ejusmodi malum timeatur sibi, sive parentibus, uxori, filiis, fratribus, vel aliis, tam arcto amicitie vinculo conjunctis, ut malum ipsorum reputetur proprium. Qui quidem metus appellari solet *justus, probabilis, & cadens in constantem virum*. Levis (qui & vocari solet *injustus, improbabilis, & cadens in virum inconstantem*) est, quo timetur leve malum, vel grave quidem, sed facile impediibile, vel ex levi, non ex probabili fundamento.

Uterque metus dupliciter se habere potest ad actionem vel passionem, concomitanter

scilicet & casualiter. Concomitanter se habet, quando non est causa movens, seu excitans voluntatem ad actionem vel passionem, sed eam merè concomitatur; & tunc actio vel passio non dicitur accidere *ex metu*, sed *cum metu*. Casualiter verò se habet, quando est causa movens & excitans voluntatem, &c. & tunc actio vel passio dicitur accidere *ex metu*, seu *per metum*, & *propter metum*. Et quidem dum actiones, quæ ex metu fiunt, nullam aliam bonitatem habent, nisi medii utilis ad fugiendum malum quod timetur, metus est earum causa unica & totalis, ut in casu projectionis mercium in mare ad vitandum naufragium. Dum verò actiones aliam habent bonitatem, & amabilitatem, quàm medii ad vitandum malum quod timetur, metus non semper est earum causa unica & totalis, sed tunc solum, cum voluntas hinc & nunc non moveatur ab ulla alia bonitate, sed ex sola mali istius apprehensione. Quo proinde casu illa alia bonitas, amabilitatque, ad præsentem voluntatem perinde se habet, ac si non esset: cum à præsentem voluntatem non magis attendatur, nec magis ipsam excitet aut moveat, quàm si non esset; sed ad eam merè per accidens, materialiter & concomitanter se habeat.

Metus itaque non eo modo causat involuntarium, quo violentia; cum non causet involuntarium simpliciter & absolute, sed voluntarium. Quod enim ex metu fit, est simpliciter voluntarium: cum voluntas ex prævia deliberatione, spectatis omnibus, efficaciter velit & faciat; id quod ex metu facit, sive id faciat ex metu tamquam causam unicam & totalem, sive non tamquam causam totalem, sed partialem. Quamvis enim id quod facit ex metu, tamquam causam unicam & totalem, secundum se consideratum, non sit voluntarium, absolute tamen hinc & nunc eligitur & efficitur à voluntate tamquam impeditivum mali; quod timetur. Et ideo si quis bene consideret, videbit quod ea quæ per metum aguntur, magis sunt voluntaria quàm involuntaria (ait S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 6.) Sunt enim voluntaria simpliciter, involuntaria autem secundum quid: Unumquodque enim simpliciter esse dicitur, secundum quod est in actu; secundum quod autem est in sola apprehensione, non est simpliciter, sed secundum quid. Cum autem actus in singularibus sint; singulare autem, in quantum hujusmodi, fit hic & nunc... id quod fit, est in actu, secundum quod est hic & nunc, & sub aliis conditionibus individuans. Atqui quod fit ex metu, est voluntarium, in quantum est hic & nunc. Unde manifestum est, quod simpliciter voluntarium est.

Et confirmatur ratione exemplo D. Bernardi lib. de grat. & lib. arb. c. 12. quia velle plenè convincimur, quod non fieret, si nollemus. Cogebatur Christianus negare Christum, & negavit quidem dolens; non tamen nisi volens. Volebat nimirum gladium vitare ferientis; atque illa talis voluntas, in ipso præsidens, os aperiebat; non gladius, qui foris apparebat.